

Tesztelés

1. Verifikáció és validáció

A szoftver verifikációja és validációja, vagy minőségbiztosítása (quality control) azon folyamatok összessége, amelyek során ellenőrizzük, hogy a szoftver teljesíti-e az elvárt követelményeket, és megfelel a felhasználói elvárásoknak

- a verifikáció (verification) ellenőrzi, hogy a szoftvert a megadott funkcionális és nem funkcionális követelményeknek megfelelően valósították meg
 - történhet formális, vagy szintaktikus módszerekkel
- a validáció (validation) ellenőrzi, hogy a szoftver megfelel-e a felhasználók elvárásainak, azaz jól specifikáltuk-e eredetileg a követelményeket
 - alapvető módszere a tesztelés

1.1. Módszerei

Az ellenőrzés végezhető

- statikusan, a modellek és a programkód áttekintésével
 - elvégezhető a teljes program elkészülte nélkül is
 - elkerüli, hogy hibák elfedjék egymást
 - tágabb körben is felfedhet hibákat, pl. szabványoknak történő megfelelés
- dinamikusan, a program futtatásával
 - felfedheti a statikus ellenőrzés során észre nem vett hibákat, illetve a programegységek együttműködéséből származó hibákat
 - lehetőséget ad a teljesítmény mérésére

2. Célja

A tesztelés célja a szoftverhibák felfedezése és szoftverrel szemben támasztott minőségi elvárások ellenőrzése

- futási idejű hibákat (failure), működési rendellenességeket (malfunction) keresésünk, kompatibilitást ellenőrizzük
- általában a program (egy részének) futtatásával, szimulált adatok alapján történik
- nem garantálja, hogy a program hibamentes, és minden körülmény között helyáll, de felfedheti a hibákat adott körülmények között

ISTQB error, defect, stb

3. Tesztelési terv és tesztesetek

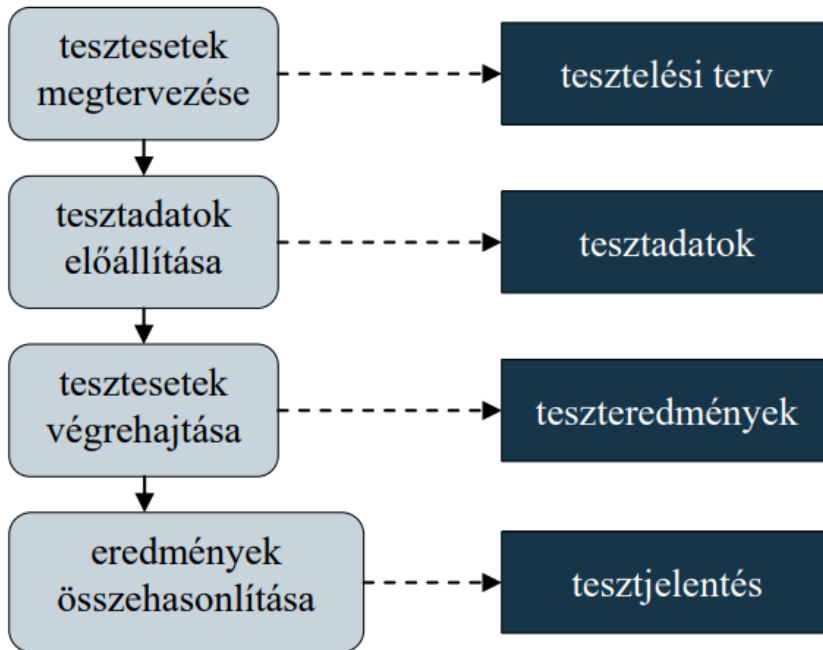
A teszteléshez tesztelési tervet (test plan) készítünk, amely ismerteti a tesztelés felelőseit, folyamatát, technikáit és céljait.

A tesztelés során különböző teszteseteket (test case) különböztetünk meg, amelyek az egyes funkciókat, illetve elvárásokat tudják ellenőrizni

- megadjuk, adott bemenő adatokra mi a várt eredmény (expected result), amelyet a teszt lefutása után összehasonlítunk a kapott eredménnyel (actual result)
- a teszteseteket összekapcsolhatjuk a követelményekkel, azaz megadhatjuk melyik teszteset milyen követelményt ellenőriz (traceability matrix)
- a tesztesetek gyűjteményekbe helyezzük (test suit)

A tesztesetek eredményeiből készül a tesztjelentés (test report)

4. A tesztelési folyamat

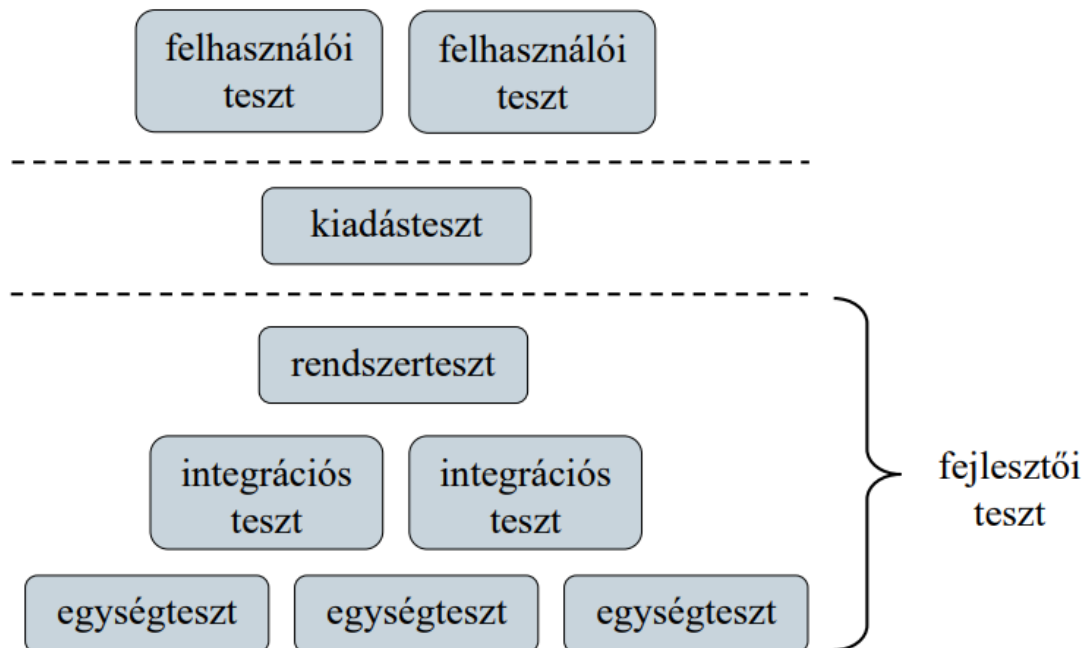
5. Tesztelés lépései

A tesztelés nem a teljes program elkészülte után, egyben történik, hanem általában 3 szakaszból áll:

1. fejlesztői teszt (development testing): a szoftver fejlesztői ellenőrzik a program működését
 - jellemzően fehér doboz (white box) tesztek, azaz a fejlesztő ismeri, és követi a programkódot
2. kiadásteszt (release testing): egy külön tesztcsapat ellenőrzi a szoftver használatát
3. felhasználói teszt (acceptance testing): a felhasználók tesztelik a programot a felhasználás környezetében
 - jellemzően fekete doboz (black box) tesztek, azaz a forráskód nem ismert

A fejlesztői tesztnek további négy szakasza van:

- egységteszt (unit test): a programegységeket (osztályok, metódusok) külön-külön, egymástól függetlenül teszteljük
- integrációs teszt (integration test): a programegységek együttműködésének tesztje, a rendszer egy komponensének vizsgálata
- rendszerteszt (system test): az egész rendszer együttes tesztje, a rendszert alkotó komponensek közötti kommunikáció vizsgálata
- A tesztelés egy része automatizálható, bizonyos részét azonban mindenképpen manuálisan kell végrehajtanunk

6. Nyomkövetés

A tesztelést elősegíti a nyomkövetés (debugging), amely során a programot futás közben elemezzük, követjük a változók állapotait, a hívás helyét, felfedjük a lehetséges hibaforrásokat

A jellemző nyomkövetési lehetőségek:

- megállási pontok (breakpoint) elhelyezése
- változókövetés (watch), amely automatikus a lokális változókra, szabható rá feltétel
- hívási lánc (call stack) kezelése, a felsőbb szintek változóinak nyilvántartásával A fejlesztőkörnyezetbe épített eszközök mellett külső programokat is használhatunk (pl. gdb)

7. Egységtesztek

Az egységteszt során törekednünk kell arra, hogy a programegység összes funkcióját ellenőrizzük, egy osztály esetén

- ellenőrizzük valamennyi (publikus) metódust
- állítsuk be, és ellenőrizzük az összes mezőt
- az összes lehetséges állapotba helyezzük az osztályt, vagyis szimuláljuk az összes eseményt, amely az osztályt érheti

A teszteseket célszerű leszorítani a programegység által

- megengedett bemenetre, így ellenőrizve a várt viselkedését (korrektség)
- nem megengedett bemenetre, így ellenőrizve a hibakezelést (robusztusság)

A bemenő adatokat részhalmazokra bonthatjuk a különböző hibalehetőségek függvényében, és minden részhalmazból egy bemenetet ellenőrizhetünk

Pl. egy téglalap méretei egész számok, amelyek lehetnek

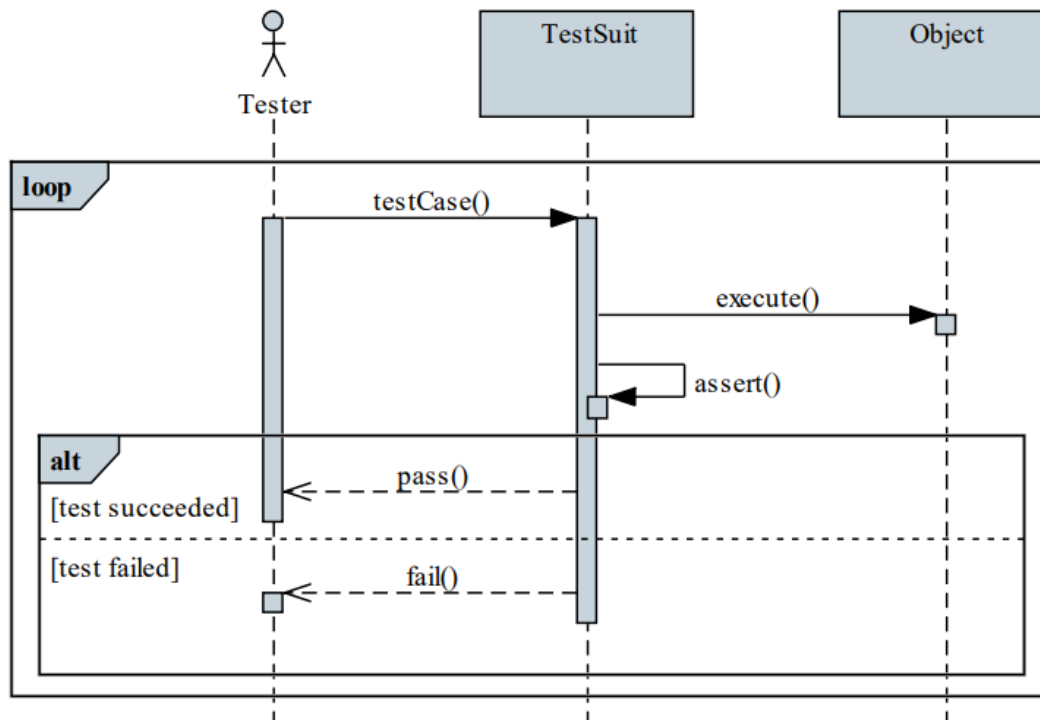
- negatívak, amely nem megengedett tartomány
- nulla, amely megengedhető (üres téglalap)
- pozitívak, amelyek megengedettek, ugyanakkor speciális esetet jelenthetnek a nagy számok

Az egységtesztet az ismétlések és a számos kombináció miatt célszerű automatizálni (pl. a teszt implementációjával)

8. Tesztelési keretrendszerek

Az egységteszt automatizálását, és az eredmények kiértékelését hatékonyabbá tehetjük tesztelési keretrendszerek (unit testing frameworks) használatával

- általában a tényleges főprogramoktól függetlenül építhetünk teszteseteket, amelyeket futtathatunk, és megkapjuk a futás pontos eredményét
- a tesztestekben egy, vagy több ellenőrzés (assert) kap helyet, amelyek jelezhetnek hibákat
- amennyiben egy hibajelzést sem kaptunk egy tesztesettől, akkor az eset sikeres (pass), egyébként sikertelen (fail)
- pl. JUnit, CppTest, QTestLib

9. Kód lefedettség

A tesztgyűjtemények által letesztelt programkód mértékét nevezzük kód lefedettségnek (code coverage)

- megadja, hogy a tényleges programkód mely részei kerültek végrehajtásra a teszt során
- számos szempont szerint mérhető, pl.
 - alprogram (function): mely alprogramok lettek végrehajtva
 - utasítás (statement): mely utasítások lettek végrehajtva
 - elágazás (branch): az elágazások mely ágai futottak le
 - feltételek (condition): a logikai kifejezések mely részei lettek kiértékelve (mindkét esetre)

Az integrációs és rendszertesztek során elsősorban azt vizsgáljuk, hogy a rendszer megfelel-e a követelménybeli elvárásoknak

- funkcionális és nem funkcionális alapon (pl. teljesítmény, biztonság) is ellenőrizhetjük a rendszert
- ezeket a teszteseteket már a specifikáció során megadhatjuk
- a tesztelés első lépése a füst teszt (smoke test), amely során a legalapvetőbb funkciók működését ellenőrizzük

A kiadásteszt és a felhasználói teszt során a szoftvernek már általában a célkörnyezetben, tényleges adatokkal kell dolgoznia

- a teszt magába foglalja a kihelyezést (pl. telepítés) is

10. Programváltozatok

Az implementáció és tesztelés során a szoftver különböző változatait tartjuk nyilván:

- pre-alfa: funkcionálisan nem teljes, de rendszertesztre alkalmas
- alfa: funkcionálisan teljes, de a minőségi mutatókat nem teljesíti

- béta: funkcionálisan teljes, és a minőségi mutatók javarészt megfelelnek a követelményeknek
 - a további tesztelés során nagyrészt a rendellenességek kiküszöbölése folyik, a tesztelés lehet publikus
 - esetlegesen kiegészítő funkciók kerülhetnek implementálásra
- kiadásra jelölt (release candidate, RC), vagy gamma: funkcionálisan teljes, minőségi mutatóknak megfelelő
 - kódteljes (nem kerül hozzá újabb programkód, legfeljebb hibajavítás)
 - csak dinamikus tesztelés folyik, és csak kritikus hiba esetén nem kerül gyártásra
- végleges (final, release to manufacturing, RTM): a kiadott, legyártott változat
 - nyílt forráskód esetén általában már korábban publikussá válik a (félkész) szoftver
 - a kiadást követően a program további változásokon eshet át (javítások, programfunkció bővítés)

11. Teljesítménytesztek

A teljesítménytesztek (performance test) során a rendszer teljesítményét mérjük

- ezáltal a rendszer megbízhatóságát és teljesítőképességének (válaszidők, átviteli sebességek, erőforrások felhasználása) ellenőrizzük különböző mértékű feladatvégzés esetén
- végezhetünk tesztek a várható feladatmennyiség függvényében (load test), vagy azon túl ellenőrizhetjük a rendszer tűrőképességét (stress test) a teljesítményt sokszor a hardver erőforrások függvényében végezzük, amellyel megállapítható a rendszer skálázhatósága (capacity test)

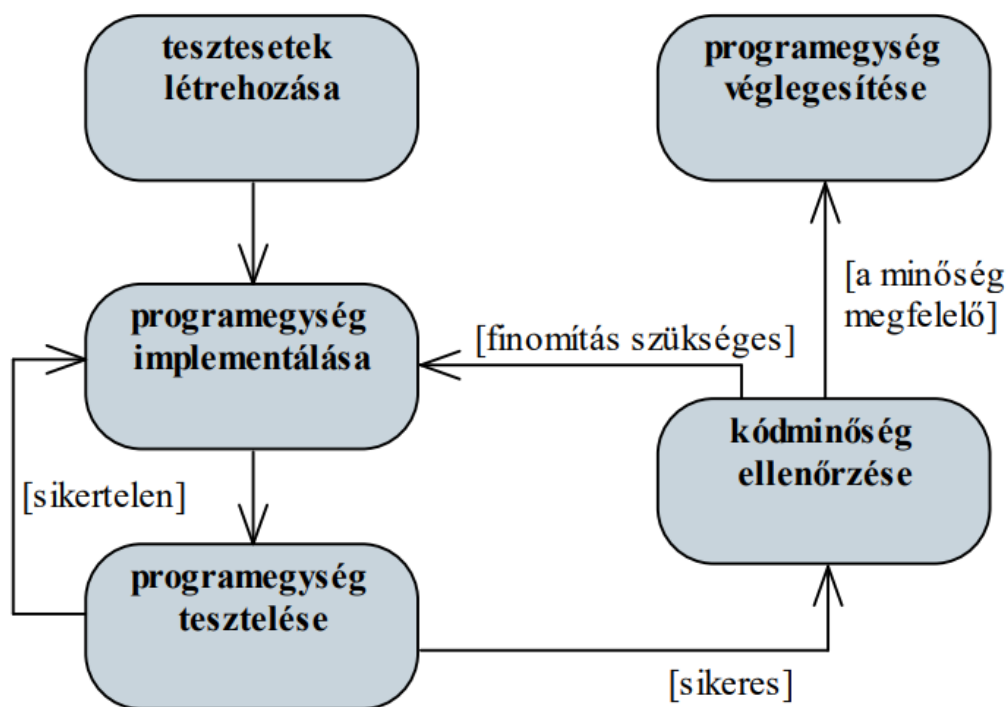
12. TDD - Tesztvezérelt fejlesztés

A tesztvezérelt fejlesztés (test-driven development, TDD) egy olyan fejlesztési módszertan, amely a teszteknek ad elsőbbséget a fejlesztés során

A fejlesztés lépései:

1. tesztesetek elkészítése, amely ellenőrzi az elkészítendő kód működését
2. az implementáció megvalósítása, amely eleget tesz a teszteset ellenőrzéseinek
3. az implementáció finomítása a minőségi elvárásoknak (tervezési és fejlesztési elvek) megfelelően

Előnye, hogy magas fokú a kód lefedettsége, mivel a teszteknek minden funkcióra ki kell térniük

13. A hibajavítás költségei

A hibajavítás költsége a hiba felfedezésének helye (ideje) függvényében		Hiba felfedezésének helye				
		<i>Követelmények</i>	<i>Tervezés</i>	<i>Implementáció</i>	<i>Tesztelés</i>	<i>Üzemeltetés</i>
Hiba helye	<i>Követelmények</i>	1x	3x	5-10x	10x	10-100x
	<i>Tervezés</i>		1x	10x	15x	25-100x
	<i>Implementáció</i>			1x	10x	10-25x